

Eindadvies SEAN aan SNN over de toepassing van de InvesteringsPremieRegeling in Noord-Nederland in de periode 2000 t/m 2006. (Ongevraagd) SEAN-advies nr. 37)

Bij de inzet van de IPR gaat het niet om verdelende rechtvaardigheid maar om het doel dat men met dit instrument wil bereiken: versterking van de economische structuur door vergroting en diversificatie van de productiecapaciteit (met 20% of meer) van stuwende activiteiten (offensieve investeringen). Daarmee -en dat is het essentiële kenmerk van de regeling- vormt zij een effectieve bijdrage aan het wegwerken van het faseverschil in ontwikkeling tussen Noord-Nederland en het land als geheel. Bedrijven die tot deze doelgroep behoren dienen er dan ook maximaal van te profiteren (en dus niet steeds met kaasschaafmethodes als gevolg van onvoldoende budget te worden geconfronteerd).

Hiermee is direct duidelijk dat de IPR generiek (dus voor de gehele doelgroep) werkt, maar tevens selectief en dus discriminerend is. Alleen investeringen die aan de voorwaarden voldoen zijn premiabel. In de praktijk blijkt dat zo'n 5% van de totale noordelijke investeringssom onder de IPR valt (het grootste deel betreft vervangingsinvesteringen).

Gegeven het centrale uitgangspunt (van onder meer het Ministerie van EZ) dat de IPR in de toekomst (nog) effectiever zal moeten worden (dus zeker geen toepassing wanneer zij niet effectief is) en het selectieve Brusselse beleid tot beperking van het IPR-gebied (landelijk maximaal 15% en in het Noorden 8,5 à 9% van de bevolking) is het voorts niet realistisch te (blijven) streven naar toepassing van de huidige uitbreidingsregeling op geheel Noord-Nederland.

Vanuit het effectiviteitscriterium zouden in de toekomst alleen nog die uitbreidingsinvesteringen premiabel moeten zijn, die stuwend zijn. Dit sluit bijv. verzorgende, ambachtelijke en toeleverende bedrijven, die hoofdzakelijk in het Noorden zelf hun markt hebben uit. (Geen rondpompen van geld binnen de regio). Dergelijke toeleveringsbedrijven hebben geen IPR nodig, maar krijgen stimulansen via gepremieerde stuwende aanbesteders. Een stuwend karakter houdt in dat bedrijven voor minimaal 50% hun geld buiten het Noorden verdienen (grote exportquote/veel bezoekers van buiten het Noorden) en dus de economische activiteiten in het Noorden opstuwten.

Geadviseerd wordt om tegen de geschetste achtergrond bij de verdere beleidsbepaling uit te gaan van de volgende toepassingsgebieden:

A. Toepassingsgebieden

1. Nieuwe investeringen zijn alleen premiabel in de 5 door SNN aangewezen kernzones c.a. (= incl. AVEBE-Ter Apel en VAM-Wijster). Voor de toeristische sector kan een uitzondering worden gemaakt. Het in de zones toe te passen niveau van de vestigingspremie dient voor alle zones gelijk te zijn. Met name voor vestigingen uit het buitenland zou moeten worden nagegaan of een hogere (netto-)premie dan de nu geldende bruto 20% haalbaar is.
2. Uitbreidingen/herstructureringen van stuwende, strategische bedrijven zijn premiabel in de zones c.a. waarbij overigens wel het premiepercentage duidelijk lager moet zijn dan dat van de vestigings-IPR. (Dit laatste geldt ook voor punt 3).
3. Premiëring van uitbreidingen/herstructureringen van stuwende, strategische bedrijven buiten de zones c.a.
Gedacht wordt aan een kernzone + gebied, waartoe conform de SNN-voorstellen naast de zones nog een gebied in de provincies Fryslân en Groningen kan worden gerekend waardoor in Noord-Nederland een gebied onder de uitbreidings-IPR komt te vallen, overeenkomend met 8,9% van de Nederlandse bevolking.

Stuwende toeristische uitbreidingsinvesteringen zouden in geheel Noord-Nederland premieabel moeten zijn.

4. Uitbreidingen/herstructurerings van niet-stuwende aard dienen niet meer onder de IPR te vallen.

B. Overige opmerkingen

5. De ondergrens van een stuwende vestigings- en uitbreidings IPR (thans f 200.000-grens, die na 1986 niet is verhoogd) zou naar 1 à 1.5 mln. kunnen worden opgetrokken. Dit voorkomt versnippering van IPR-geld over kleine projecten. Uitbreidingsinvesteringen beneden 1.5 mln. (15% = f 220.000) in de plattelandsgebieden, dus buiten de zones zouden volgens de Brusselse DeMinimis-regeling kunnen worden gepremieerd. (Premies tot 100.000 Euro ofwel f 220.000 binnen 3 jaar beschouwt Brussel niet als marktverstoring). De huidige regelingen voor kleinere investeringen, zoals IKO, PRIKK, SKI, KITS, RIM, innovatieve, technologische IPR-projecten, zouden onder één nieuwe noordelijke regeling voor kleinschalige investeringen kunnen worden gebracht. Dit zou een mooie sanering van de vele regelingen betekenen. Een noordelijke kleinschaligheidsregeling voor niet-stuwende bedrijfsactiviteiten richt zich niet -zoals de IPR- op het wegwerken van het faseverschil in ontwikkeling, maar vindt haar rechtvaardiging veeleer in de bijdrage tot handhaving en versterking van de concurrentiepositie van bestaande noordelijke bedrijven als basis van de noordelijke economie. (NB: uit het NIB-onderzoek bleek dat de IPR-uitbreidingspremie geen invloed heeft op de vestigingslocatie, wel op de omvang en het moment van investeren).
6. Stuwende uitbreidingen in zones c.a. binnen 5 jaar na vestiging zouden (weer) als vestigingsprojecten moeten worden gepremieerd omdat zij als verlengde van de vestigingsinvestering kunnen worden beschouwd.
7. Werkgelegenheid
De IPR mikt op economische structuurversterking en in het verlengde daarvan op (directe en indirecte) werkgelegenheidsperspectieven op langere termijn. Daarnaast heeft de regeling ook oog voor toename van de werkgelegenheid op korte termijn. In geval van uitbreidingsprojecten wordt dan ook de voorwaarde gesteld dat een dergelijk project een (nader te bepalen) toename van het aantal arbeidsplaatsen zal moeten genereren. Als de productiecapaciteit niet voldoende stijgt kan daarenboven slechts een beroep op de IPR worden gedaan als het aantal arbeidsplaatsen met tenminste 20% stijgt. Het rechtstreeks en vooraf stimuleren van arbeidsplaatsen met als doel of effect vervanging van kapitaalsinvesteringen door arbeid is echter niet aan te bevelen omdat het ondernemers op het verkeerde been zou zetten en ten koste van de werkgelegenheid op langere termijn kan gaan. Wel zou zijn te overwegen om achteraf, na realisering van het project aan ondernemers die een bovenproportionele werkgelegenheid hebben gerealiseerd (dus meer dan de gemiddelde 8 arbeidsplaatsen per project) en deze arbeidsplaatsen (volgens de Brusselse regelingen) tenminste 5 jaar in stand houden een bonus te geven, afhankelijk van het aantal bovenproportionele arbeidsplaatsen.